

Na osnovu člana 112 stav 2 Zakona o bezbjednosti hrane ("Službeni list CG", broj 57/15), a u vezi sa članom 10 Zakona o sredstvima za zaštitu bilja ("Službeni list CG", br. 51/08 i 18/14), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, uz saglasnost Ministarstva zdravlja, donijelo je

Program monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2023. godinu*

Program je objavljen u "Službenom listu CG", br. 44/2023 od 25.4.2023. godine.

Programom monitoringa rezidua pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla (u daljem tekstu: Program) određuju se uslovi i način sprovođenja monitoringa (vršioци monitoringa, prioriteti uzimanja uzoraka, broj uzoraka i laboratorijska ispitivanja), metode kontrole, uslovi, način i metode uzimanja i čuvanja uzoraka, vođenje evidencije o uzorcima i metode laboratorijskih ispitivanja radi praćenja nivoa rezidua pesticida.

Program se sprovodi u cilju procjene ugroženosti zdravlja stanovništva i primjene propisa, a u skladu sa propisanim nivoima rezidua pesticida utvrđenih Pravilnikom o maksimalnom nivou rezidua sredstava za zaštitu bilja na i u bilju, biljnim proizvodima, hrani ili hrani za životinje („Službeni list CG“, br. 21/15, 44/15, 34/19, 82/20, 92/20 i 130/21).

Uzorci hrane za odojčad i malu djecu ocjenjuju se na proizvodima koji su spremni za upotrebu ili su pripremljeni prema uputstvima proizvođača, uzimajući u obzir maksimalne nivoe ostataka utvrđene Uredba o supstancama koje se mogu dodavati hrani za posebne prehrambene potrebe ("Službenom listu CG", br. 80/16 i 37/18). Ako se takva hrana može konzumirati kao gotovi proizvod i kao proizvod za pripremu, dostavljaju se rezultati za gotovi proizvod.

Uzorci prema vrsti, broju i porijeklu dati su u Tabeli 1 ovog programa

Aktivne supstance koje će se ispitivati date su u Tabelama 2 i 3 ovog programa.

Broj i vrsta uzoraka određen je na osnovu rezultata Programa monitoringa objavljenih u periodu od 2009. do 2023. godine, a u cilju sagledavanja izloženosti potrošača pesticidima, kao i praćenje načina primjene pesticida.

Uzorci se uzimaju sistemom slučajnog uzorka, a u skladu sa Pravilnikom o metodama uzorkovanja za utvrđivanje rezidua sredstava za zaštitu bilja („Službeni list CG“, broj 48/14), kako slijedi:

Sistem rangiranja rizika	
Monitoring	Vrsta monitoringa
Nizak nivo rizika - ne postoji dokaz o prekoračenom MRL / Maximum Residue Levels ili neodobrenim pesticidima na/u hrani (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji, sistem brzog obavještavanja RASFF's, ili drugi podaci monitoringa drugih država); - nizak broj očekivanih rezidua pesticida na i u hrani; - hrana je manjim dijelom zastupljena u ishrani ljudi.	Rutinsko uzimanje uzoraka u cilju provjere usaglašenosti MRL i obezbjeđenja potrebnih informacija.
Srednji nivo rizika - postoji dokaz o prekoračenom MRL ili neodobrenim pesticidima na/u hrani (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji, sistem brzog obavještavanja - RASFF's, ili drugi podaci monitoringa drugih država); - očekivana pojava rezidua na i u hrani; - hrana je većim dijelom zastupljena u ishrani ljudi; - narastajući prilikom i promovisanje hrane iz novih izvora.	Rutinsko uzimanje uzoraka u cilju provjere usaglašenosti MRL i obezbjeđenja potrebnih informacija, radi praćenje prethodnih rezultata.
Visok nivo rizika - skoriji dokaz o prekoračenom MRL ili ne-odobrenim pesticidima na i u hrani (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji, sistem brzog obavještavanja - RASFF's, ili drugi podaci monitoringa drugih država); - dokaz da unos može preći akutnu referentnu dozu / Acute Reference Dose; - očekivane rezidue na i u hrani koja je od izuzetnog značaja za neku potrošačku grupu.	Godišnji monitoring hrane koja je značajna u ishrani ljudi i/ili ciljani monitoring za identifikovane probleme.

Parametri uzeti u obzir prilikom izrade programa su:

- broj stanovnika;
- statistički podaci o potrošnji hrane (zastupljenosti u ishrani);
- podaci o domaćoj proizvodnji i uvozu hrane;
- podaci o nivou rezidua iz prethodnih godina;
- kapaciteti laboratorija, primijenjene metode;
- registrovana sredstva za zaštitu bilja;
- broj skladišta, veleprodaja, uvoznika i maloprodaja hrane.

Ispitivanje uzoraka vrše ovlašćene laboratorije u skladu sa Zakonom o sredstvima za zaštitu bilja i Zakonom o bezbjednosti hrane.

Ovlašćene laboratorije, izvještaj o ispitivanju sa rezultatima ispitivanja dostavljaju inspektorima koji su uzeli uzorak i organu uprave nadležnom za bezbjednost hrane i sredstva za zaštitu bilja (u daljem tekstu: Uprava).

Izvještaji o ispitivanju, osim rezultata prema vrsti hrane, aktivnim supstancama, treba da sadrže i kvantifikovane podatke o izvršenim ispitivanjima sa instrumentalnim tehnikama i analitičkim metodama koje su korišćene u skladu sa procedurama kontrole kvaliteta (*Guidance: Analytical quality control and method validation procedures for pesticide residues analysis in food and feed SANTE 11312/2021*), broj i tip odstupanja.

Ovlašćene laboratorije dostavljaju Upravi i tromjesečne izvještaje o izvršenim ispitivanjima.

Godišnji izvještaj o sprovođenju programa koji sačinjava Uprava sadrži podatke o:

- analitičkim metodama koje su korišćene;
- nivoima detekcije koji je primijenjen u nacionalnom programu;
- preduzetim mjerama u skladu sa zakonom;
- slučajevima prekoračenja maksimalnog nivoa rezidua sa obrazloženjem i pregledom upravljanja rizicima.

Sastavni dio godišnjeg izvještaja su i izvještaji o ispitivanjima uzoraka iz redovnih inspeksijskih kontrola nivoa rezidua pesticida.

Ako uzeti uzorci ne ispunjavaju utvrđene uslove, laboratorija će vratiti uzorak i ponoviće se uzimanje uzoraka na zahtjev laboratorije i o tome obavijestiti Upravu. Uzorci iz organske proizvodnje uzimaju se ukoliko su dostupni.

Tabela 1. Porijeklo, vrsta i broj uzoraka hrane za ispitivanja u 2023. godini

1.	2.	3.	4.	5.
R. br.	Vrsta hrane	Minimalni broj uzoraka	Organska proizvodnja	UKUPNO
1.E	Pomorandža ¹	11	1	12
2.E	Kruška ¹	11	1	12
3.E	Kivi ¹	11	1	12
4.E	Karfiol ¹	11	1	12
5.E	Luk ¹	11	1	12
6.E	Šargarepa ¹	11	1	12
7.E	Krompir ¹	11	1	12
8.E	Pasulj (sušeni) ¹	11	1	12
9.E	Raž u zmu ²	11	1	12
10.E	Smeđa (oljuštena) riža, definisana kao riža nakon uklanjanja ljuski od neoljuštene riže ³	11	1	12
11.E	Mast živine ^{4,5}	11	1	12
12.E	Goveđa jetra ¹	11	1	12
13.E	Hrana za djecu na bazi žitarica	11	1	12
UKUPNO		143	13	156

¹ Analiziraju se neprerađeni proizvodi. Ako se proizvod uzorkuje zamrznut, prijavljuje se faktor prerade ako je primjenjivo.

² Ako nisu dostupni uzorci raži u zrnu, može se analizirati i brašno od raži i prijavljuje se faktor prerade.

³ Prema potrebi, može se analizirati i polirana riža u zrnu. Potrebno je prijaviti je li analizirana polirana ili oljuštena riža. Ako je analizirana polirana riža, prijavljuje se faktor prerade.

⁴ Analiziraju se neprerađeni proizvodi. Ako se proizvod uzorkuje zamrznut, prijavljuje se faktor prerade ako je primjenjivo.

⁵ Meso se može uzorkovati i u skladu sa Pravilnikom o metodama uzorkovanja za utvrđivanje rezidua sredstava za zaštitu bilja („Službeni list CG”, broj 48/14) u koji je prenešena tabela 3. Priloga Direktivi 2002/63/EZ.

Za sprovođenje Programa monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla odgovorna je Uprava.

Broj uzoraka iz Tabele 1 ovog programa može se povećati prema sredstvima utvrđenim Program mjera bezbjednosti i kvaliteta hrane i hrane za životinje za 2023. godinu, na osnovu mogućeg rizika, naročito u slučajevima povećane potrošnje pojedinih vrsta hrane (turistička sezona, specifični dani za trgovinu - pazarni dan, vjerski praznici) u skladu sa datim parametrima, utvrđenih nepravilnosti i drugo.

Uzorke iz Tabele 1 tač. 11.E i 12.E uzimaju veterinarski inspektori.

Ostale uzorke iz Tabele 1 uzimaju inspektori za hranu i fitosanitarni inspektori.

Troškovi ispitivanja iz Tabele 1, sa poštanskim troškovima nastalim po osnovu ovog programa padaju na teret Uprave.

Ako stranka prilikom uzimanja uzorka zahtijeva nadoknadu vrijednost uzetog uzorka hrane, isti se može fakturisati na račun Uprave, a faktura je jedino validna za plaćanje ukoliko je prati zapisnik nadležnog inspektora o uzetom uzorku na kojem je navedeno da stranka zahtijeva nadoknadu.

Prilikom uzimanja uzoraka inspektor popunjava obrazac koji je sastavni dio ovog programa koji prati uzorak do laboratorije i koji laboratorija prilaže uz izvještaj o ispitivanju koji se dostavlja Upravi.

Tabela 2. Aktivne supstance za ispitivanje

--

2,4 - D (analizira se samo u pomorandžama, karfiolu, smeđoj riži i sušenom pasulju)
2-Phenylphenol
Abamectin
Acbonifen (analizira se samo u šargarepi)
Acephate
Acetamiprid
Acrinathrin
Aldicarb
Aldrin i dieldrin
Ametoktradin
Azinphos-methyl
Azoxystrobin
Bifenthrin
Biphenyl
Bitertanol
Boscalid
Bromide jon (analizira se samo u smeđoj riži)
Bromopropylate
Bupirimate
Buprofezin
Captan
Carbaryl
Carbendazim i benomyl
Carbofuran
Chlorantraniliprole
Chlorfenapyr
Chloromequat (samo na šargarepi, kruškama, raži u zrnu i smeđoj riži)
Chlorothalonil
Chlorpropham
Chlorpyrifos
Chlorpyrifos-methyl
Clofentezine
Clothianidin
Cyantraniliprole
Cyazofamid
Cyflufenamid
Cyfluthrin
Cymoxanil
Cypermethrin
Cyproconazole
Cyprodinil
Cyromazin (samo na krompiru, šargarepi i luku)
Deltamethrin
Diazinon
Dichlorvos

Dicloran
Dicofol
Diethofencarb
Difenoconazole
Diflubenzuron
Dimethoate
Dimethomorph
Diniconazole
Diphenylamine
Dithianon (samo na kruškama i smeđoj riži)
Dithiocarbamates (analizira se u svim proizvodima, samo ne u karfiolu i luku)
Dodin
Emamectin benzoate B1a, expressed as emamectin
Endosulfan
Epoxiconazole
Ethephon (samo na pomorandžama i kruškama)
Ethion
Ethirimol
Etofenprox
Etoxazole
Ethylene oxide (samo u i na pasulju (sušenom), raži i riži)
Famoxadone
Fenamidone
Fenamiphos
Fenarimol
Fenazaljuin
Fenbuconazole
Fenbutatin oxide (samo na pomorandžama i kruškama)
Fenhexamid
Fenitrothion
Fenoxycarb
Fenpropathrin
Fenpropidin
Fenpropimorph
Fenpyrazamine
Fenpyroxmate
Fenthion
Fenvalerate
Fipronil
Flonicamid
Fluazifop-P-butyl (samo i u na karfiolu, sušenom pasulju, krompiru i šargarepi)
Flubendiamide
Fludioxonil
Flufenoxuron
Fludioxolid

Fluopyram
Flujinconazole
Flusilazole
Flutriafol
Fluxapyroxad
Folpet
Formetanate
Fosetyl-Al
Fosthiazate
Glyphosate
Glufosinate ammonium
Haloxypol uključujući haloxypol-P (samo u i na sušenom pasulju)
Hexaconazole
Hexythiazox
Imazalil
Imidacloprid
Indoxacarb
Iprodione
Iprovalicarb
Isocarbophos
Isoprothiolane (samo u i na smeđoj riži)
Kresoxim-methyl
Lambda-cyhalothrin
Linuron
Lufenuron
Malathion
Mandipropamid
Mepanipyrim
Mepijuat (samo u i na kruškama, raži u zrnu i smeđoj riži)
Metaflumizone
Metalaxyl i metalaksyl-M
Methamidophos
Methidathion
Methiocarb
Methomyl
Methoxyfenozide
Metrafenone
Monocrotophos
Myclobutanil
Omethoate
Oxadixyl
Oxamyl
Oxydemeton-methyl
Paclobutrazole
Parathion methyl
Permethrin

Penconazole
Pencycuron
Pendimethalin
Permethrin
Phosmet
Pirimicarb
Pirimiphos-methyl
Prochloraz
Procymidone
Profenofos
Propamocarb (samo u i na šargarepi, karfiolu, luku i krompiru)
Propargite
Propiconazole
Propyzamide
Projuinazid
Prosulfokarb
Protiokonazol (samo u i na šargarepi, luku, raži u zrnu i smeđoj rži)
Pymetrozine (ne analizira se ni u/na jednom proizvodu 2023. godine)
Pyraclostrobin
Pyridaben
Pyridalyl
Pyrimethanil
Pyriproxyfen
Ljuinoxyfen
Spinosad
Spinetoram
Spirodiclofen
Spiromesifen
Spiroxamine
Spirotetramat
Sulfoxaflor
Tau-fluvalinate
Tebuconazole
Tebufenozide
Tebufenpyrad
Teflubenzuron
Tefluthrin
Terbutylazine
Tetraconazole
Tetradifon
Thiabendazole
Thiacloprid
Thiamethoxam
Thiophanate-methyl
Tolclofbs-methyl
Triadimefon

Triadimenol
Thiodicarb
Triazophos
Tricyclazole (samo u i na smeđoj riži)
Trifloxystrobin
Triflumuron
Vinclozolin

Tabela 3. Aktivne supstance za ispitivanje u hrani životinjskog porijekla

Aldrin i Dieldrin
Bifenthrin
Chlordane
Chlorpyrifos
Chlorpyrifos-methyl
Cypermethrin
DDT
Deltamethrin
Diazinon
Endosulfan
Famoxadone
Fenvalerate
Fipronil
Glyphosate
Glufosinate ammonium
Heptachlor
Hexachlorobenzene
Hexachlorocyclohexan (HCH, Alpha-Isomer)
Hexachlorocyclohexan (HCH, Beta-Isomer)
Lindane
Methoxychlor
Parathion
Pendimethalin
Permethrin
Pirimiphos-methy.

Sredstva za sprovođenje ovog programa opredijeljena su Budžetom Crne Gore za 2023. godinu, Organizacioni kod 41107 (Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove), Program 16 002 (Poljoprivreda), Potprogram 16 002 005 (Bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarni poslovi), Aktivnost 16 002 005 002 (Monitoring bezbjednosti hrane).

Ovaj program objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

* U ovaj program prenesena je Implementaciona Uredba Komisije (EU) br. 2021/601 od 13. aprila 2021. godine o koordinisanom višegodišnjem programu kontrole Unije za 2022., 2023. i 2024. godinu kako bi se obezbijedila usaglašenost sa maksimalnim nivoima rezidua pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla i procijenila izloženost potrošača reziduama pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla (*Commission Implementing Regulation (EU) 2021/601 of 13 April 2021 concerning a coordinated multiannual control programme of the Union for 2022, 2023 and 2024 to ensure compliance with maximum residue levels of pesticides and to assess the consumer exposure to pesticide residues in and on food of plant and animal origin*)

Broj: 04-313/23-4387/2

Podgorica, 19. aprila 2023 . godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

NAPOMENA REDAKCIJE: Obrazac u PDF formatu možete preuzeti klikom na sledeći link:

Obrazac 1 (Obrazac za uzorkovanje i dostavljanje informacije o uzorku)